

AALTJES

Stengelaaltje vraagt om alert telen

Van alle ziekten in de bloembollenteelt behoren aaltjes tot de groep lastig aan te pakken organismen. Hun optreden is grillig, de impact van een aantasting soms zeer groot. In dertien afleveringen zet BloembollenVisie aaltjes in de schijnwerpers. In de derde aflevering de eerste van de vijf belangrijkste groepen aaltjes binnen de bloembollen: Ditylenchus.

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: BKD, www.bkd.eu

“In Nederland komt het tulpenstengelaaltje zelden voor dankzij een zeer intensieve controle zowel van de gewassen te velde en in de kas als van de geoogste bollen, en een regeling op grond waarvan aangetaste partijen kunnen worden vernietigd.” Dat stond in de uit 2000 stammende heruitgave van Ziekten en afwijkingen bij bolgewassen deel 1, over het tulpenstengelaaltje. Sindsdien is er niet veel veranderd, maar dat betekent niet dat er niets is gebeurd op het gebied van dit aaltje. In deze derde aflevering een korte samenvatting van dit aaltje en het destructoraaltje, en het onderzoek dat daaraan plaatsvindt.

DITYLENCHUS

Het tulpenstengelaaltje of *Ditylenchus dipsaci* vormt samen met het destructoraaltje of *Ditylenchus destructor* de groep van stengelaaltjes die van belang zijn voor de bloembollenteelt. Beide aandoeningen komen slechts beperkt voor. De impact van een aantasting door vooral het tulpenstengelaaltje is echter groot. Direct rooien en vernietigen, een teeltverbod en bemonstering komen dan in beeld. Op een totale oppervlakte van 10.000 ha treft de BKD per jaar tussen de 10 en 40 ha tulpenstengelaaltje aan. Bij destructoraaltje komt dit zelden boven de 10 ha uit, vooral omdat een aantasting zich beperkt tot de hardschalige tulpen, zoals *Tulipa praestans*.

RASSEN

Buitengewoon complex is het gegeven dat er binnen het stengelaaltje sprake is van zogenoemde rassen. Naast het tulpenstengelaaltje komen namelijk ook nog het narcissenstengelaaltje, het hyacintenstengelaaltje en het uienstengelaaltje in de Nederlandse bloembollenteelt voor. Elk ras kan naast het bolgewas waarnaar het is vernoemd nog een of meer andere bolgewassen aantasten. Zo kan het tulpenstengelaaltje ook in narcis voorkomen, en het

Stengelaaltje in tulpe

hyacintenstengelaaltje ook in Muscari. DNA-onderzoek door PPO, PRI, PD en BKD dient hierin meer duidelijkheid te krijgen.

SYMPTOMEN

Omdat beide aaltjesziekten zo weinig voorkomen kan de teler er gemakkelijk aan voorbijlopen. De belangrijkste symptomen van het destructoraaltje zijn:

- Planten komen niet op of vormen een zwakke plant met fletse bloemkleur;
- bij rooien is een kloof in de bolbodem te zien;
- Voortijdig uitlopen in de bewaring bij dikste bollen.

Het destructoraaltje voedt zich voornamelijk met ondergrondse plantendelen. Symptomen van het tulpenstengelaaltje zijn:

- Lichtgele tot witte vlekjes of zwellingen die tot grotere plekken kunnen samensmelten;
- Bij ernstige aantasting gaten in blad en bloem;
- Kromgroeien van de stengel net onder de bloem

BESTRIJDING

Destructoraaltje is van deze twee soorten het beste te bestrijden. Hardschalige tulpen kunnen namelijk gemakkelijk gekookt worden. Direct na het rooien bollen bij 30°C bewaren, na 1 tot 3 weken 24 uur voorweken en daarna 2,5 uur koken bij 43,5°C, daarna terugdrogen. Vruchtwisseling van minstens 1:3 met niet-waardplanten, zoals lelie en narcis. Inundatie minstens acht weken. Als stengelaaltje wordt gevonden geldt de plicht om de BKD te waarschuwen. Als de aantasting wordt vastgesteld in tulpe, dan dient de partij, zo nodig met belending, onder toezicht te worden vernietigd. Voor tulpe geldt een vergoedingsregeling (zie www.bkd.eu). Voor narcis en hyacint gelden gewas-specifieke maatregelen. Voor narcis geldt een vergoedingsregeling (zie www.bkd.eu). Bij narcis is koken een alternatief. De beste behandeling is 4 uur koken bij 47°C na 24 uur voorweken en 1 week 30°C voorwarmte.

ALERTHEID

Vooraf bij stengelaaltje voelt een teler zich nogal eens ernstig gedupeerd. Vaak vraagt hij zich af of er niet al eerder signalen waren die wezen op de aanwezigheid van dit aaltje. Veelal blijkt dat er bij het plantgoed klaar maken meer uitschot was dan de jaren ervoor. Dat kan duiden op een besmetting met stengelaaltje. Verder is uit onderzoek gebleken dat stengelaaltjes wekelang kunnen overleven in het bad voor de warmwaterbehandeling. In alle gevallen is een goede bedrijfshygiëne van belang om de kans op een aantasting tot een minimum te beperken.

ONDERZOEK

Vooraf naar het stengelaaltje is de afgelopen jaren nieuw onderzoek gestart. Dit betreft onder meer de volgende aspecten:

- Rassenonderscheid voor snelle diagnostiek;
- Ontwikkeling PCR-methode om stengelaaltje aan te tonen;
- Overleving van stengelaaltjes in het kookbad;
- Effect van inundatie op de doding van stengelaaltjes;
- Toepassing hogere temperatuur warmwaterbehandeling tegen stengelaaltje in tulpe;
- Traceren van stengelaaltjes op het bedrijf.

Meer over deze projecten is te vinden op de website van het Productschap Tuinbouw, www.tuinbouw.nl onder Bloembollen.